

SIELOS ŽETONAI: NAUJO KRIPTO SANTYKIŲ TEISINIO REGULIAVIMO IŠŠŪKIAI

Evaldas Mikalajūnas¹

DOI: <https://doi.org/10.7220/2029-4239.28.3>

SANTRAUKA

Straipsnyje nagrinėjamas visiškai naujas ir galimai nepatenkantis į Europos Sąjungos reglamente dėl kripto turto rinkų, kuriuo iš dalies keičiama Direktyva (ES) 2019/1973 (MiCA), „kripto turto“ apibrėžimas „Soulbound“, žetonų (SBT) turinys ir teisinė bruožų charakteristika. Tyrimas koncentruojasi į SBT žetono unikalios neperleidžiamumo ir turtinės vertės neturėjimo savybes, kurios, galimai, kels naujus iššūkius egzistuojančiam teisiniam reglamentavimui, sietinam su Europos Sąjungos MiCA, pinigų plovimo prevencijos ir duomenų apsaugos teisės normomis.

Pirmoje straipsnio dalyje atskleidžiami SBT termino technologiniai veikimo principai ir pagrindiniai veikimo bruožai. Analizuojamas SBT ir MiCA reglamente įtvirtintos kripto turto sąvokos santykis. Loginės analizės būdu yra vertinama abiejų terminų sutaptis. Atskleidžiama egzistuojanti problematika, sietina su SBT neperleidžiamumo ir vertės bruožais.

Taip pat šioje dalyje yra analizuojama SBT, kaip pinigų plovimo ir terorizmo finansavimo prevencijos įstatymo objekto, taikymo perspektyva. Išryškinama problematika sietina su finansinės vertės ir operacijų vykdymo sąlygomis.

Antroje straipsnio dalyje atskleidžiamas SBT santykis su Bendroju duomenų apsaugos reglamentu. Yra išskiriamos dvi SBT rūšys, susietos su pateikiamų duomenų turiniu. Galiausiai, bandoma atskleisti SBT, kaip asmens duomenis vaizduojančios technologijos problematiką ir ryšį su asmens duomenų apsauga bei ją reglamentuojančiomis imperatyviomis teisės normomis. Labiausiai dėmesį kreipiant į ofertos ir akcepto reikalavimus bei teise būti informuotam apie tokių duomenų tvarkymą ir tokio tvarkymo atsisakymo galimybę.

---

¹ Autorius yra Mykolo Romerio universiteto Teisės mokyklos Privatinės teisės instituto Lietuvoje doktorantas, mokslinių tyrimų kryptis: privatinė teisė, el. p. mikalajunas.evaldas@gmail.com.

REIKŠMINIAI ŽODŽIAI

Soulbound žetonas, SBT, kripto valiuta, kripto turtas, Blokų grandinės technologija, MiCA, Pinigų plovimo prevencija, BDAR, duomenų apsauga, turto vertė.

IVADAS

„Soulbound“ arba Sielos žetonai (toliau. Tekste - **SBT**) dar yra santykinai nauja sąvoka kripto valiutų rinkoje. Jų unikalių savybių, tokių kaip neperleidžiamumas, viešumas ir turčinės vertės neturėjimas, integravimas į šiuolaikinę teisinę struktūrą dar tik pradamas aptarinėti². Pripažįstant tai, kad kripto erdvė yra nuolat kintanti ir ateityje tokių darinių, kaip SBT ar panašių, atsirastų daugiau, būtina kaskart atlikti išsamią analizę, kuri leistų nustatyti ar „X Ateities“ žetonas patenka į MiCA bei kitų kripto rinką reguliuojančių įstatymų reguliavimo rėmus ir kokia apimtimi.

Šiame straipsnyje bus koncentruojamos į teisiškai reikšmingas problemas, kurios išryškintos SBT ir tokių teisės aktų kaip Europos Sąjungos (toliau tekste – ES) reglamento dėl kripto turto rinkų, kuriuo iš dalies keičiama Direktyva (ES) 2019/1773 (toliau tekste – **MiCA**), įsigaliojusio 2023 m. birželį³, ES Pinigų plovimo direktyvos (ES) 2015/849⁴ (toliau tekste – **PPD**) ir ES Bendrojo duomenų apsaugos reglamento⁵ (toliau tekste – **BDAR**) analizės metu. Toks tyrimas gali padėti nustatyti, ar toks kripto reiškinytis kaip SBT gali ir/ar turi būti reguliuojamas minėtais teisės aktais, ar jų tęstine teisine išraiška.

Būtina pabrėžti, kad SBT yra teorinė sąvoka, kuri dar nebuvo įgyvendinta plačiu mastu. Todėl šiuo metu nėra pripažintų ir teisinių sunkumų, susijusių su SBT. Nepaisant to, jei SBT ateityje būtų priimti plačiau, būtina jau dabar nustatyti, ar yra pagrindas šiam žetonui veikti teisės rėmuose, kadangi tai itin jautriai susiję su žmogaus privatumu ir duomenų apsauga.

Straipsnio objektas – SBT žetonas kaip egzistuojančios teisės reguliavimo objektas. *Tyrimo tikslas* – išaiškinti SBT žetono teisinę reguliavimo metodiką egzistuojančios problematikos kontekste. *Pagrindiniai straipsnio uždaviniai yra*: apibrėžti SBT sąvoką ir nustatyti pagrindinius charakteristikos požymius, atlikti MiCA kripto turto ir SBT loginę analizę ir nustatyti MiCA reglamento galimą taikymą SBT atžvilgiu, identifikuoti atvejus, kai SBT gali būti taikomos

---

² Reese, M., „What are Soulbound Tokens? Building Block for Web3 Decentralized society“, Decrypt. (2022). Prieiga per: decrypt.co/resources/what-are-soulbound-tokens-sbt-explained.

³ Europos Sąjungos reglamentas dėl kripto turto rinkų, kuriuo iš dalies keičiama Direktyva (ES) 2019/1773 3(2). Prieiga per: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:f69f89bb-fe54-11ea-b44f-01aa75ed71a1.0009.02/DOC_1&format=PDF

⁴ Europos Parlamento ir Tarybos Direktyva (ES) 2015/849, 2015 m. gegužės 20 d. dėl finansų sistemos naudojimo pinigų plovimui ar teroristų finansavimui prevencijos, kuria iš dalies keičiamas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 648/2012 ir panaikinama Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2005/60/EB bei Komisijos direktyva 2006/70/EB Prieiga per: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:02015L0849-20210630>

⁵ Europos Parlamento ir Tarybos Reglamentas (ES) 2016/679 2016 m. balandžio 27 d. dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas). Prieiga per: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016R0679>

Lietuvos Respublikos pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos įstatymo⁶ (toliau tekste – **PPTPI**) teisės normos. Atskleisti ir apibūdinti teisinius iššūkius, susijusius su BDAR integracija į kripto valiutų rinką.

Tyrimu siekiama atlikti mokslinį indėlį į kripto valiutų reguliavimo diskursą, pabrėžiant SBT svarbą ir potencialą ateities teisės aktų formavime. Pažymėtina ir tai, kad SBT reglamentavimo problematika Lietuvoje visai nenagrinėta, dėl ko būtinas ne tik detalus pačios technologijos ir veikimo pristatymas teisės kontekste, bet ir teisės taikymo tyrimas šia tematika.

SBT CHARAKTERISTIKA IR SANTYKIS SU EGZISTUOJANČIA TEISE

„Soulbound“ (toliau tekste – **SBT**) yra skaitmeninių žetonų koncepcija, kurią 2022 m. pristatė „Ethereum“ įkūrėjas Vitalikas Buterinas kartu su Glen Weyl ir Pupa Ohlhaber⁷. Anot kūrėjų, paskutiniųjų metų patirtis kripto erdvėje parodė, kad žmogus yra toks subjektas, kuriam dėl asmeninės naudos kyla noras iškraipyti informaciją, kas faktiškai yra neetiška ir neproduktyvu kripto verslo ar su juo susijusiuose santykiuose⁸. Dėl to atsirado poreikis skatinti decentralizuotą ir atsakingą socialinį ir ekonominį bendradarbiavimą, kuriame asmenys galėtų patikimai ir saugiai dalintis savo kompetencija, tuo pačiu saugant savo privatumą⁹. Tokių tikslų vedama komanda pirmą kartą pristatė skaitmeninį kodą, kuris leidžia kripto santykiuose identifikuoti tam tikras žmogiškąsias savybes ir patikrinti, ar tarp asmens, čia vadinamo – Siela, pareiškimų ir to subjekto faktinės, Blokų grandinėje patvirtintos informacijos, egzistuoja tiesioginis ryšys¹⁰.

Pagal SBT kūrėjus, šie žetonai siūlo alternatyvą tradicinėms tapatybės ir reputacijos formoms, kadangi jie yra neperleidžiami ir glaudžiai susiję su konkretaus asmens skaitmenine tapatybe¹¹. Taigi, SBT galimai atveria naujas galimybes Web3 aplinkoje, leidžiančias kurti naujoviškus ir, anot kūrėjų, patikimus skaitmeninius tapatybės ir įsipareigojimų įrodymus¹². Straipsnio autoriaus nuomone, Vitalikas Buterinas su komanda tokiais veiksmais ne tik pristatė visai naują kripto turto rūšį, bet ir padarė pradžią „kripto paso“ pamatams, demonstruodamas, kad toks indentifikavimo aparatas, lydintas tam tikrų teisių ir pareigų, visgi yra reikalingas kripto erdvėje siekiant skatinti skaidrumą kripto santykiuose.

Taigi dėl pačio technologijos naujumo ir teisinio SBT neapibrėžtumo, šiame straipsnyje būtina atskleisti, su kokia problematika gali susidurti teisės reguliavimo mechanizmas ir apskritai, ar toks žetonas kaip SBT gali veikti egzistuojančios teisės rėmuose.

---

⁶ Lietuvos Respublikos pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos įstatymas. Lietuvos Respublikos seimas, Nr VIII-275, Lietuvos Aidas, 1997 m. liepos 24, Nr. 140

⁷ „Vitalik Proposes Soulbound Tokens as Web3 Credentials of the Future.“ (2022) Yahoo Finance. Prieiga per: finance.yahoo.com/news/vitalik-proposes-soulbound-tokens-web3-042916720.html.

⁸ E. Glen Weyl, Pupa Ohlhaber, Vitalik Buterin, „Decentralized Society: Finding Web3’s Soul“, 2022 May, White paper PDF. Prieiga per: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4105763

⁹ *Ibid.*

¹⁰ Curry, Rachel. „Ethereum’s Vitalik Buterin Pushes Soulbound Tokens.“ Market Realist. Paskelbta 2022 m. gegužės 26 d. Prieiga per: marketrealist.com.

¹¹ E. Glen Weyl, Pupa Ohlhaber, Vitalik Buterin, *supra* note 7

¹² *Ibid.* 8 psl.

SBT apibrėžimas

Sielos žetonų apibrėžimas ir jų koncepcijos analizė yra išdėstyta SBT technologijos kūrėjų straipsnyje pavadinimu „Decentralizuota visuomenė – ieškant Web3 sielos“¹³. Pastarajame nurodyta, kad SBT yra Blokų grandinės (*angl. Blockchain*)¹⁴ technologijoje patalpinti skaitmeniniai žetonai, kurie atspindi tam tikras asmenų savybes, pasiekimus ar tapatybės elementus¹⁵. SBT yra išskirtiniai dėl savo neperleidžiamumo savybės, kas reiškia, kad SBT yra „prišti“ prie asmens skaitmeninio identiteto ir negali būti perduodami ar pardudami kitiems asmenims¹⁶. Būtent pastaroji savybė SBT išskiria iš visų kitų kada sukurtų kripto žetonų ir daro šį žetoną tokį unikalų. Autorius siūlo toliau SBT apibrėžimą ir apibrėžimo sąlygas analizuoti loginės lygties koncepcijoje, kas, tikėtina, gali efektyviau identifikuoti SBT kaip reguliavimo objekto atitiktį galiojantiems teisės aktams.

Taigi, iš apibrėžimo pastebima, kad SBT sudaro kelios sąlygos. Pirma, **Blockchain technologija (B)**, kuri yra būtina SBT terpė. Pastarasis kriterijus pats savaime reiškia, kad SBT įrašai yra nepakeičiami ir saugūs nuo neteisėto manipuliavimo¹⁷. Tai reiškia, kad SBT yra sukurtas ir priskirtas tam tikram asmeniui, apie kurį informacija negali būti atsitiktinai ar tyčia pakeista. Taigi kiekvienas asmuo gali patikrinti, kas suteikė SBT ir ar tas subjektas turi įgaliojimus ar kompetenciją tokiam SBT įrašui suteikti¹⁸.

Visgi, anot *J. Levin*, pati blokų grandinės technologija prideda dar vieną savybę, tai **yra skaidrumas ir patikimumas (SP)**¹⁹. Tiesa, anot autoriaus, skaidrumas čia nereiškia, kad visa informacija yra visa apimtimi patikima ar neinvestuojama, priešingai, tai daugiau reiškia, kad informacija yra viešai prieinama ir visada gali būti patikrinama sistemos dalyvių²⁰. Pavyzdžiui, yra teigiama, kad vartotojas ID Nr. 123 yra žaidimo X nugalėtojas, kas reiškia, kad žaidimo kūrėjai jam suteikė elektroninį sertifikatą SBT pavidalu. Iš pažiūros tas sertifikatas gali atrodyti visiškai nereikšmingas, tiesiog papildoma detalė žaidėjo profilyje, tačiau toks ženklas gali reikšti, kad pastarasis žaidėjas yra X žaidimo nugalėtojas, kas reiškia, kad metų bėgyje toks vartotojas į savo elektroninę piniginę gaus daugiau nei 1 000 000 EUR išreikštų *Bitcoin* kripto valiuta. Tokį sandorį kiekvienas gali patikrinti. Pirmą, tikrindami SBT siuntėjo adresą, ID, tokio vartotojo ilgaamžiškumą (kiek laiko asmens kripto piniginė dalyvauja rinkoje). Antra, tikrindami, ar SBT suteikėjas tikrai pateikė teisingus duomenis apie save, yra pakankamai viešas WEB rinkoje, ar

¹³ E. Glen Weyl, Puja Ohlhaber, Vitalik Buterin, *op. cit.* 7

¹⁴ „Blockchain“ yra technologija paremta papildomos operacijos įrašu. Tai reiškia, kad nauja informacija gali būti įrašyta į blokų grandinę, tačiau senesnė informacijos, kuri saugoma blokuose, jokių būdu negali būti redaguojama, pašalinama ar koreguojama. Tai yra pasiekama naudojant kriptografiją – kodų rašymo praktiką, kuri susieja naujai pridėtus blokus su esama blokų grandine.

¹⁵ *Ibid.* 6p

¹⁶ *Ibid.* 9p

¹⁷ *Ibid.*

¹⁸ “Vitalik Proposes Soulbound Tokens as Web3 Credentials of the Future.” (2022) Yahoo Finance. Prieiga per: finance.yahoo.com/news/vitalik-proposes-soulbound-tokens-web3-042916720.html.

¹⁹ Levin, Jason, “Vitalik Proposes Soulbound Tokens as Web3 Credentials of the Future.”, The Defiant. Prieiga per: thedefiant.io/vitalik-proposes-soulbound-tokens-web3-credentials.

²⁰ *Ibid.*

tikrai įvyko bankinė operacija ir tam tikros lėšos buvo persiūtos vartotojui. Taigi patikimumo ir skaidrumo bruožai yra susiję su blokų grandinės technologijos savybėmis, kurios užtikrina, kad kiekvienas įrašas yra nemodifikuojamas ir patikrinamas²¹, t. y. skaidrus ir patikimas operacijų atlikimo prasme.

Visgi, straipsnio autoriaus nuomone, tai nesuteikia automatinio patikimumo pačia informacija, kuri yra įrašoma į SBT. Autorius pažymi, kad SBT gali būti išduotas organizacijos ar asmens, kurios duomenys yra netikslūs, taigi blockchain negali garantuoti, kad paskleista informacija yra teisinga. Kitaip nei su finansiniais pavedimais, kurie žymi faktą SBT, gali suklaidinti ir net paslėpti informaciją. Dar daugiau, šmeižti asmenį krypto rinkoje arba net diskriminuoti dėl tam tikrų e-savybių. Taigi, kadangi (SP) yra svarbus kriterijus, bet turi būti pridėdama patikrintų faktų sąlyga, siūloma loginės lygties pliuso žymėjimą keisti į pliuso minuso ženklą, kreipiant dėmesį į galimybę ir net, manytina, pareigą, grįsta rūpestingumu, patikrinti SBT išdavėjų informaciją.

Antra apibrėžimo sąlyga yra *neperleidžiamumas (N)*, t. y. asmuo įgijęs SBT negali jo persiūsti kitai piniginei²². Ši savybė SBT suteikia patikimumo, kadangi SBT pats savaime patvirtina, kad konkretūs pasiekimai ar savybės priklauso būtent tam asmeniui, kuriam jis priskirtas²³. Taigi, skirtingai nuo daugelio kitų krypto valiutų ar žetonų, kurie yra perleidžiami ir jais yra prekiaujama, SBT yra neperleidžiami, kas reiškia, kad jie yra nuolat susieti su pirmine vartotojo pinigine ir nėra krypto biržoje kotiruojamas turtas, kitaip nėra mainų objektas.

Trečia sąlyga yra *asmens savybės, pasiekimai ar tapatybės elementai (ATE)*. Tapatybė čia reiškia, kad SBT yra informacija, kuri turi tam tikrą, ne vizualinę ar turtinę reikšmę, kaip Nepakeičiamieji (NFT) ar kiti žetonai, bet asmeninių vartotojo savybių atspindį²⁴. SBT gali fiksuoti pasiekimus, mokesčių mokėjimo faktą, universiteto diplomą, pilietybę ir t.t. Visgi, visi šie duomenys kelia privatumo iššūkius krypto erdvėje, kas plačiau bus aptarta straipsnio antroje dalyje.

Taigi, reziumuojant, SBT kodas reiškia, kad žetonas susideda iš tokių sąlygų sumos:

B (Blockchain) + **N** (Neperleidžiamumas) + **ATE** (Asmens tapatybės elementai) ± **SP** (Skaidrumas ir patikimumas).

MiCA

MiCA reglamentas yra Europos Sąjungos inicijuotas teisinis dokumentas, skirtas reguliuoti krypto valiutų rinkas. Pagrindinis MiCA reguliavimo tikslas apima krypto valiutų ir kitų su blokų grandinės technologija susijusių skaitmeninių turtų reguliavimą, įskaitant, bet neapsiribojant, tokių žetonų, kaip mainų žetonai (angl. *exchange tokens*), turto žetonai (angl. *asset-referenced tokens*) ar stabilios valiutos (angl. *stable coins*), reguliavimą²⁵. Vienas svarbiausių MiCA tikslų yra apsaugoti vartotojus nuo sukčiavimo, rinkos manipuliavimo ir kitų su krypto rinka susijusių rizikų, dėl ko būtina išsiaiškinti, ar SBT gali tapti įrankiu negatyviems tikslams pasiekti.

²¹ Levin, Jason. (2022) *op. cit.* 17

²² E. Glen Weyl, Puja Ohlhaber, Vitalik Buterin, *op. cit.* 7, 3 p.

²³ *Ibid.* 4 p.

²⁴ *Ibid.* 5 p.

²⁵ Europos Sąjungos reglamentas dėl krypto turto rinkų, kuriuo iš dalies keičiama Direktyva (ES) 2019/1973 3(2), *Op. cit.*, 2.

Atkreiptinas dėmesys ir į tai, kad MiCA reglamentas nėra tiesiogiai orientuotas į privačius santykius, MiCA labiau sietinas su tokiais aspektais kaip rinkos struktūra, standartų nustatymas²⁶.

Spectral finance komanda pažymi, kad nors privatūs santykiai ir sutarčių klausimai dažniausiai yra reguliuojami nacionalinės teisės lygmeniu, visgi MiCA, kaip ES reglamento poveikis, gali netiesiogiai paveikti privačius subjektus ir jų veiklą, ypač kai tai susiję su krypto valiutų naudojimu, prekyba ar investicijomis²⁷. Dėl šios priežasties būtina išnagrinėti, ar SBT atitinka MiCA krypto turto apibrėžimą, ar priešingai – SBT laikomas unikaliu krypto turto tipu, kurio teisinė reguliavimo metodika ateityje gali kisti ar net turėti įtakos teisės aktų korekcijoms.

Taigi MiCA 3 str. nurodoma, kad krypto turtas yra: „<...> skaitmeninė vertės arba teisių išraiška, kurią galima perleisti ir laikyti elektroniniu būdu naudojant paskirstytojo registro ar panašią technologiją.“²⁸ Analizuojant Kripto turto apibrėžimą, aiškiai pastebime, kad egzistuoja kelios sąlygos, kurias būtina išpildyti, jog objektas būtų priskirtas krypto turto apibrėžimui. Pirmą, tai turi būti **vertės arba teisių išraiška (FV)**. Šis terminas reglamente atspindi du pagrindinius krypto turto aspektus. Pirmą, vertės išraišką, kas reiškia, kad krypto turtas gali būti naudojamas kaip vertybės laikymo priemonė arba kaip mainų priemonė²⁹. Pavyzdžiui, Bitcoin valiuta gali būti laikoma kaip investicija, laukiant, kada pastarosios kaina pakils, arba būti naudojama kaip atsiskaitymo priemonė. Antra, teisių išraiška yra susijusi su krypto turto galimybe atspindėti tam tikras teises ar įgaliojimus³⁰. Tai gali būti, pavyzdžiui, prieiga prie tam tikrų paslaugų, teisė dalyvauti sprendimų priėmimo procedūrose ar net teisė gauti dividendus ir kitokias finansines naudas.

Vadovaujantis šiais kriterijais, manytina, jog SBT vertė yra diskusijos objektas ir glaudžiai priklausoma nuo panaudojimo aplinkybių viseto. Jei SBT yra tiesiog pažymėjimas ar ženklas, kuris patvirtina, kad asmuo yra patvirtinęs savo tapatybę WEB svetainėje, taip yra patikimas bendruomenės narys, tokiu atveju, konstatuotina, kad materialios vertės ar finansinės teisių išraiškos SBT neturi. Tuo tarpu, jei SBT yra pažymėjimas, kuris dėl jo turėjimo fakto suteikia asmeniui privilegijų įgyti tam tikrą turtą ar tai padaryti greičiau nei kitiems krypto rinkos dalyviams, tokiu atveju SBT laikytina pridėtinės vertės žetonu, kuris turi materialią vertę krypto rinkoje. Režimuojant, SBT tam tikrais atvejais gali būti vertinama kaip teisių išraiška, kuri turi finansinę vertę, dėl ko atitinka pirmąją Kripto turto sąlygą, nors, pažymėtina, tikrai ne visais atvejais.

Antra sąlyga yra **galimybė perleisti ir laikyti (GPL)**. Čia svarbiausias klausimas, ar SBT yra perleidžiamas? Primenama, kad *Vitalikas Buterinas*, kurdamas SBT, nurodo, kad šios technologijos negalima perduoti, persiųsti³¹, todėl SBT nėra laikytinas krypto turto. Visgi autorius norėtų atkreipti dėmesį į tai, kad krypto erdvėje veikia ir vadinamieji „*blogieji aktoriai*“³², kurie

²⁶ Spectra finance, “How SBTs can unlock financial reputation” 2022, 10.

²⁷ *Ibid.*

²⁸ Europos Sąjungos reglamentas dėl krypto turto rinkų, kuriuo iš dalies keičiama Direktyva (ES) 2019/1973 3(2), *op. cit.*, 2.

²⁹ Hague conference of private international, “LAW, Proposal for Joint work: HCCH-UNIDROIT”, No. of January 2023 5 p.

³⁰ *Ibid.*

³¹ Levin, Jason, *op. cit.*, 4

³² Kripto pasaulyje nelegalia veikla užsiimantys asmenys, kurie pažeidinėja įstatymus, remia terorizmą ar vykdo pinigų plovimą yra vadinami blogaisiais aktoriais.

veikia įstatymams prieštaraujančiais būdais³³. Dėl ko būtina gilesnė analizė šiai ideologijai patvirtinti. Autorius pažymi, kad SBT yra žetonas, kurį išsiųsti į kitą piniginę nėra įmanoma, tačiau perduoti pačią piniginę, kurių asmuo gali turėti ne vieną, o net dešimtis, yra įmanoma, priklausomai nuo to, kiek asmuo yra suinteresuotas šią operaciją atlikti. Autorius kelia hipotezę, jog dėl „blogųjų aktorių“ veikimo, ateityje gali susiformuoti „piniginių birža“, kas, reziumuojant, būtų vertinama kaip galimybė perleisti SBT kitam asmeniui. Dėl ko, autoriaus nuomone, SBT kai kuriais atvejais gali tapti krypto turtu, kuris slapta kelias kartu su asmenų pinigėmis nepalikdamas siuntimo, perdavimo žymos, kas faktiškai apsunkintų tokių operacijų patikrinimą. Taigi, siekiant nustatyti, ar SBT yra krypto turtas, būtina tirti SBT turinį, o ne vadovautis prezumpcija, kad SBT negali būti perduotas. Dar daugiau, manytina, kad jei SBT išdavėjas turėtų pareigą registruoti, identifikuoti save centralizuotoje keitykloje, SBT turėtų galimybę skaidrinti krypto santykius, o ne priešingai, suteiktų dar vieną galimybę „blogiesiems aktoriams pasinaudoti sudėtingai reguliuojama krypto rinka.

Taigi reziumuojant, nors SBT nėra perleidžiamas iš vienos piniginės į kitą, visgi SBT gali išpildyti Kripto turto perleidžiamumo sąlygą, perduodant SBT su pačios piniginės valdymu, dėl ko atsiranda poreikis užbėgti teisės pažeidėjams už akių ir identifikuoti SBT legitimumo sąlygas.

Trečia sąlyga yra **paskirstymo registras ar kita technologija (PRT)**. Paskirstymo registras apibrėžiamas MiCA 3 str. 1 p. kaip: „<<...*technologijų, padedančių užtikrinti paskirstytąjį užšifruotų duomenų registravimą, rūšis*>>“³⁴. Dažniausiai tai yra blokų grandinės tinklai, kurie suteikia decentralizaciją ir atsparumą centralizuotam valdymui bei kontrolės taškams. Dar daugiau, tai užtikrina didesnę saugumo lygį ir mažina centralizuotų sistemos klaidų ar manipuliavimo riziką. Naudojant blokų grandinės technologiją, krypto turto pavedimai ir sandoriai yra fiksuojami nepakeičiamai, taip suteikiant šiai technologijai aukštą patikimumo lygį³⁵. Taigi PRT aspektas MiCA reglamento taikymui yra svarbus, nes jis nurodo, kaip krypto turtas turi būti valdomas ir perduodamas, atsižvelgiant į finansų technologijas ir jų poveikį rinkoms.

Visgi, naudojimasis paskirstymo registru³⁶ ar kita technologija nereiškia, kad kiekvienas blokų grandinėje matomas krypto turtas yra mainų objektas. Dėl to *Dirk Azetzsce ir kiti* siūlo papildyti būtinąsias sąlygas dar vienu elementu – *Viešu prieinamumu (VP)*³⁷. Pastarasis yra susijęs su krypto prieinamumu prekybos platformose ir kitose rinkose. Tik toks turtas, kuris ne tik yra, bet ir juo yra prekiaujama, yra MiCA reguliavimo dalykas. Būtent dėl to MiCA reglamento tikslas yra užtikrinti, kad krypto turtas būtų prekiaujamas skaidriai ir saugiai, apsaugant vartotojus ir užtikrinant rinkos stabilumą³⁸. Tad straipsnio autorius linkęs pritarti mokslininko nuomonei ir į lygtį įtraukti ne tik paskirstymo registro ar kitos technologijos (PRT) sąlygą, bet viešo

³³ *Ibid.*

³⁴ Europos Sąjungos reglamentas dėl krypto turto rinkų, kuriuo iš dalies keičiama Direktyva (ES) 2019/1973 3(2), Op. cit., 3 str.

³⁵ Hague conference of private international, “*LAW, Proposal for Joint work: HCCH-UNIDROIT*”, *No of January 2023* 5 p.

³⁶ Technologija, leidžianti užtikrinti duomenų vientisumą ir nepakeičiamumą naudojant decentralizuotą duomenų saugojimo būdą. Duomenys yra saugojami ne vienoje, bet daugelyje įvairių vietų vienu metu.

³⁷ Dirk Azetzsche, Filippo Annunziata, „*The Markets in crypto-assets regulation (MiCA) and the EU digital finance strategy*“, *Capital market law journal*, Volume 16, 2021 m. balandis, p. 203–225.

³⁸ *Ibid.* 206 p.

prieinamumo (VP) aspektą, kaip vienas kitą stimuliuojančias sąlygas, kurios atskirai neišpildo MiCA įtvirtintos trečiosios apibrėžties sąlygos.

Taigi **MiCA Kripto turtas = Finansinė vertė (FV) + Perleidžiamas kripto turtas (PKT) + (Skaitmeninėje paskirstymo technologijoje (PRT) +prekiaujamas kripto turtas VP)**. Prisiminus, kad **SBT yra Blockchain (B) + Neperleidžiamumas (N) + Asmens tapatybės elementai (ATE) ± Skaidrumas ir patikimumas (S)**.

Daroma išvada, kad kripto turtas, kurio disponavimo santykius apibrėžia MiCA, nėra tapatus su SBT, kadangi dauguma atvejų gali neišpildyti kripto turto apibrėžimo sąlygų. Tai yra:

Finansinė vertė (FV) ≠ ATE (Asmens tapatybės elementai);

Perleidžiamas kripto turtas (PKT) ≠ N (Neperleidžiamumas);

Nors B (Blockchain) = Skaitmeninėje paskirstymo technologijoje (PRT), bet prekiaujamas kripto turtas VP ≠ S (Skaidrumas ir patikimumas).

Suma summarum SBT nėra kripto turtas pagal MiCA, tačiau ateityje išlaikomas potencialas tokiu tapti, priklausomai nuo to, kaip faktiškai bus naudojama SBT technologija ateityje. Tik įrodžius SBT perdavimo veiksmus, nustatčius jo turtinę vertę ir cirkuliavimo prekyboje faktą galima teigti, kad SBT patenka į MiCA reguliavimo rėmus, kas reiškia, kad SBT išdavėjui MiCA turėtų būti taikoma tokioje pat apimtyje, kaip ir finansinėms įstaigoms.

Pinigų plovimo prevencija

Lietuvos Respublikos pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos įstatymu (toliau tekste **PPTPI**)³⁹ siekiama kovoti su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu. Šis įstatymas yra taikomas įvairioms **finansinėms ir kitoms įstaigoms**, įskaitant bankus, finansų maklerius, notarų, advokatus, taip pat kripto valiutų keityklas ir kitus subjektus, kurie gali atlikti sandorių patikrinimą ir gali būti susiję su pinigų plovimu ir/ar teroristų finansavimu.⁴⁰ Siekiant nustatyti, ar SBT patenka į PPTPI taikymo rėmus, būtina prisiminti SBT veikimo principą. Taigi SBT atspindi asmenines savybes ir būdami neperleidžiami, patys savaime, nepatenka į finansinės veiklos kategoriją. Visgi, jei SBT būtų naudojami finansinių teisių įgijimui, pavyzdžiui, turto dalies ar pajamų teisei patvirtinti, jie galėtų būti vertinami kaip finansinės operacijos objektai, kurie tokiu atveju reikalautų atitikties pinigų plovimo prevencijos įstatymams.

Šioje vietoje reikėtų prisiminti analizuojamo įstatymo kilmės šaltinį, t. y. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą (ES) 2015/849 dėl finansų sistemos naudojimo pinigų plovimui ir teroristų finansavimui prevencijos⁴¹ (toliau tekste - **PPD**), kurios preambulėje nurodyti

---

³⁹ Lietuvos Respublikos pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos įstatymas“, e-TAR, žiūrėta 2024 m. sausio 2 d. Prieiga per: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.41300/asr>

⁴⁰ *Ibid.* 2. str.

⁴¹ 2015 m. gegužės 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2015/849 dėl finansų sistemos naudojimo pinigų plovimui ir teroristų finansavimui prevencijos, kuria iš dalies keičiamas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 648/2012 ir panaikinama Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2005/60/EB bei Komisijos direktyva 2006/70/EB, su paskutiniais pakeitimais, padarytais 2019 m. gruodžio 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2019/2177.

pagrindiniai tikslai ir siekiai, anot *Muhammad Saleem Korejo*, išskiria tokias minimalias sąlygas sandoriams, kuriems turi būti taikoma PPD⁴², paralelei ir Lietuvoje PPPĮ teisės normos.

Pirma, **finansinė veikla**. Siekiant objektui taikyti PPD teisės normas, būtinas tyrimo objekto prilyginimas finansinei veiklai, t. y. veiksams, kuriais atliekamos turtinės operacijos⁴³. Čia būtina pažymėti, kad PPTPI įstatyme pinigų plovimo sąvoką apibrėžia kaip: „<<**turto teisinės padėties pakeitimas arba turto perdavimas**, žinant, kad šis turtas yra gautas iš nusikalstamos veikos arba dalyvaujant tokioje veikoje, siekiant nuslėpti arba užmaskuoti neteisėtą turto kilnę arba siekiant padėti bet kokiam nusikalstamoje veikoje dalyvujančiam asmeniui išvengti teisinių šios veikos pasekmių.>>“⁴⁴. Taigi įstatymas išryškina dvi finansinės veiklos operacijų rūšis: **padėties pakeitimą ir turto perdavimą**. Atkreipiamas dėmesys, kad finansinė veikla čia susideda ne tik iš veikimo (operacijų atlikimo ar kt.), bet ir iš turto sąlygos.

Veikimas čia tiesiogiai siejamas su **perleidžiamumu**, antrąja *Muhammad Saleem* nurodoma sąlyga, kuri patvirtina sandorio (i)vykdymo faktą⁴⁵. Šiame kontekste analizuojant SBT reikėtų prisiminti, kad pastarasis yra neperleidžiamas žetonas, t. y. vienintelė operacija, kuri yra atliekama disponuojant SBT, yra jo suteikimo veiksmas. Šis vienintelis perleidimas, nors ir turėtų galimybę būti pripažintas kaip veikimas, pats savaime neišpildo visos finansinės veiklos sąlygos, nes būtina ir finansinė vertė, tiksliau yra būtinas turto sąlygos išpildymas.

Štai turto reikšmė apibrėžiama LR PPTPI 2 str. 14 (22) punkte, kuriame nurodoma, kad: „<<**Turtas** – daiktai, pinigai, vertybiniai popieriai, kitos finansinės priemonės, kitas turtas bei turtinės teisės, intelektinės veiklos rezultatai, informacija, veiksmai ir veiksmų rezultatai, kitos turtinės ir **neturtinės vertybės**, taip pat bet koks kitas fizinis arba ne fizinis, kilnojamasis arba nekilnojamasis, materialus **arba nematerialus turtas ir bet kokios formos, įskaitant elektroninę ar skaitmeninę, teisiniai dokumentai arba priemonės, įrodančios nuosavybės teisę į šį turtą arba su juo susijusias teises.**>>“⁴⁶ Kaip pastebima, čia turto apibrėžimas yra formuojamas daug plačiau nei MiCA reglamente, dar daugiau, autorius pastebi, kad turtui yra suteikiamos bruožų savybės: materialus, nematerialus, skaitmeninis, neskaitmeninis, fizinis, ne fizinis ir t.t., kas leidžia teigti, kad turto sąvoka gali būti sudurtinė, t. y. pasirenkant kelių bruožų visetą. Tokiu atveju SBT, kaip asmeninės savybės ar pasiekimų žetonas, kurių turinys gali turėti privilegijos požymių, gali būti vertinamas kaip turtas. Manytina, kad dėl šios priežasties ateityje gali tėti tirti SBT turinį prieš vertinant, ar tai gali būti Pinigų plovimo ir terorizmo finansavimo įrankis.

Tokių scenarijų patvirtina ir toliau pateikiamas pavyzdys. Tarkim SBT išduodamas per finansinės įstaigos UAB „X“ platforma bendrovės „Y“ darbuotojui už nuopelnus darbo santykiuose. Y bendrovė asmeniui, kuris turi SBT pavadinimu „Geriausias darbuotojas“, kiekvieną mėnesį išmoka 10 ETH premiją, remdamasi turimu SBT. Situacija, kai Sielos žetonas suteikia darbuotojui teisę reguliariai gauti išmokas iš bendrovės, įveda kompleksinį elementą į finansinės operacijos sampratą. Šiuo atveju, SBT yra ne tik žetonas, bet ir priemonė, užtikrinanti tam tikrą būsimą finansinę naudą, šiuo atveju – periodines išmokas. Jei darbuotojas gali pasiimti pinigus, kaupiamus per nustatytą laiką pagal SBT, tai yra panašu į finansinės operacijos vykdymą,

⁴² Muhammad Saleem Korejo, „*The concepts of money laundering: a quest for legal definition*“, Journal of money laundering control, ISSN 1368-5201, 2021 m. rugpjūtis, p. 730.

⁴³ *Ibid.*

⁴⁴ Lietuvos Respublikos pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos įstatymas“, 17 str. e-TAR, žiūrėta 2024 m. sausio 2 d.

⁴⁵ Muhammad Saleem Korejo, *op. cit.* 39

⁴⁶ Lietuvos Respublikos pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos įstatymas“, 2st.

nes SBT čia veikia kaip tarpininkas ar garantas tam tikram ekonominiui susitarimui tarp darbuotojo ir bendrovės. Toks SBT naudojimas suteikia jam turtinę vertę ir gali būti interpretuojamas kaip finansinė operacija.

Kalbant apie pinigų plovimo prevenciją, svarbu yra operacijų skaidrumas ir lėšų kilmės stebėjimas. Jeigu SBT yra naudojamas kaip priemonė, per kurią yra suteikiamas finansinis atlygis, ir šios išmokos yra dalis darbuotojo atlyginimo paketo, tai gali būti vertinama kaip įprasta finansinė operacija, kurią reguliuoja darbo teisė ir atlyginimų apmokestinimą reguliuojančios teisės normos. Tačiau jei SBT suteikia teisę į išmokas, kurios nėra tiesiogiai susijusios su darbo atlyginimu, ir yra perduodamos per neįprastas ar netipines finansines schemas, tai gali kelti pinigų plovimo prevencijos klausimų. Tokiu atveju, bendrovė ir darbuotojas turėtų laikytis atitinkamų pinigų plovimo prevencijos įstatymų reikalavimų, įskaitant lėšų kilmės deklaravimą ir atitinkamų įtartinų finansinių veiklų pranešimą.

Taigi, jei SBT suteikia teisę į finansines išmokas, ypač jei jos yra reguliarios ir susijusios su darbo santykiais, tai gali būti laikoma pinigų plovimo prevencijos įstatymo taikymo sritimi, aišku, priklausomai nuo išmokų pobūdžio ir bendrovės bei darbuotojo veiksmų. Dėl tokios aplinkybės galima būtų reziumuoti, kad nors SBT yra perleidžiamas tik vieną kartą, tokio tipo SBT yra skaitmeninė priemonė, įrodanti teises, sietinas su skaitmeniu turtu, t. y. turtui pagal PPTPI. Taigi toks sandoris PPPĮ įstatymo kontekste galėtų būti laikytinas finansine veikla ir būti patikrintas minimo įstatymo rėmuose.

Kitokios pozicijos laikosi *Isac Ofoeda*, kuris atkreipia dėmesį į rinkoje kotiruojamus žetonus, kurie teoriškai ir praktiškai krypto rinkoje yra prilyginami turtui⁴⁷. Autorius pabrėžia, kad neperleidžiamų žetonų prilyginimas turtui, šiuo atveju finansinei veiklai, nėra teisingas⁴⁸. Straipsnio autorius dalinai sutinka su *Isac Ofoeda* turto vertės samprata, bet pažymi, jog kadangi krypto erdvėje veikia nemažai „blogųjų aktorių“, manytina, kad atskirais atvejais turi būti tiriamas ir SBT turinys, kuris galimai turės finansinės veiklos atitiktį. Taigi, jeigu SBT yra susiję su turtinėmis teisėmis, pavyzdžiui, suteikia teisę gauti periodines pajamas, tai gali reikšti, kad SBT išduodantis subjektas (jei jis yra identifiktuotas, licencijuotas PPTPI kontekste) turi atlikti privalomas veiksmų stebėsenos ir pranešimo pareigas, numatytas PPTPI. Tokiu būdu SBT, suteikiantis finansines teises, galėtų tapti PPTPI taikymo srities dalimi, ir įstaigos, naudojančios SBT šiuo tikslu, privalėtų įgyvendinti atitinkamus pinigų plovimo prevencijos procedūrų nustatymus.

Apibendrinant daroma išvada, jog SBT, kurie dažnai yra asmeninių pasiekimų ar kompetencijų simboliai, iš pirmo žvilgsnio nepriklauso pinigų plovimo prevencijos sferai, nes jie nėra tiesiogiai susiję su finansiniais sandoriais. Vis dėlto, kai SBT suteikia teises, kurios įgyvendinamos finansiškai – pavyzdžiui, leidžia gauti periodines išmokas – jų teisinis statusas pasikeičia. Tokiu atveju, išduodantysis SBT privalo įsitikinti, kad laikomasi visų būtinų pinigų plovimo prevencijos procedūrų, įskaitant klientų identifikaciją ir atitinkamų operacijų stebėseną. Praktiškai tai reiškia, kad jei SBT yra naudojami kaip priemonė finansiniams atsiskaitymams, jie tampa pinigų plovimo prevencijos įstatymo taikymo objektu. Dėl ko SBT turėtų būti įtraukti į pinigų plovimo rizikos sąrašą ir kai tai yra įmanoma, turi būti tiriamas jų turinys.

---

⁴⁷ Isac Ofoeda, „*Anti-money laundering regulation and financial inclusion: empirical evidence across the globe*“, *Journal of financial regulation and compliance*, ISSN: 1358–1988, 2022 m. gegužė.

⁴⁸ *Ibid.* 649 p.

SBT IR BDAR

Kaip jau buvo minėta aukščiau, SBT yra *blockchain* technologijos pagrindu sukurti skaitmeniniai žetonai, kurie yra „prišti“ prie konkretaus asmeninio skaitmeninio identiteto ir yra naudojami kaip būdas patvirtinti asmens kompetencijas, pasiekimus ar savybes.⁴⁹ Pažymėtina, kad SBT koncepcija apima asmenines savybes ir privačius duomenis, kurie gali būti tiesiogiai susiję net su asmenybės nustatymu krypto rinkoje. Tokios informacijos įtraukimas į *bloku grandinę* ir viešas prieinamumas gali kelti grėsmę asmens duomenų apsaugos ir kontrolės principams, kurie yra griežtai apibrėžti Europos Sąjungos Bendrajame duomenų apsaugos reglamente (toliau tekste - BDAR)⁵⁰.

Asmens duomenų apibrėžimas, vadovaujantis BDAR, yra: „<< ... bet kokia informacija apie fizinį asmenį, kurio tapatybę nustatyta arba kurio tapatybę galima nustatyti (duomenų subjektas); fizinis asmuo, kurio tapatybę galima nustatyti, yra asmuo, kurio tapatybę tiesiogiai arba netiesiogiai galima nustatyti, visų pirma pagal identifikatorių, kaip antai vardą ir pavardę, asmens identifikavimo numerį, buvimo vietos duomenis ir interneto identifikatorių arba pagal vieną ar kelis to fizinio asmens fizinės, fiziologinės, genetinės, psichinės, ekonominės, kultūrinės ar socialinės tapatybės požymius>>“⁵¹. Kaip pastebima, BDAR įtvirtinta sąvoka yra labai plati, kas leidžia teigti, kad **bet kokių duomenų, kurie gali identifikuoti asmenį, tvarkymas, privalo atitikti reglamente įtvirtintas teisės normas**. Dėl ko šioje straipsnio dalyje yra atskiriamos dvi SBT rūšys.

Pirma rūšis - **SBT, kuris neatskleidžia asmeninių savybių ar duomenų**, dėl kurių būtų galima identifikuoti asmenį. Tam galimai nereikia ir sistemos, kur tie asmenys būtų atskleidę savo tapatybę. Pavyzdžiui, laimėjimą, rėmimą patvirtinantis SBT. Tai yra, SBT patvirtina ne kažkokią asmeninę savybę, bet anoniminės sąskaitos veiksmą – X sąskaita paaukojo į oficialią skaitmeninę UAB „Kripto parama“ sąskaitą krypto valiutos. Už tokį veiksmą gavo SBT – rėmėjas. Taigi, nors tokio SBT turinys yra informatyvus ir patikrintas, visgi privačių duomenų apie asmenį nepateikia, kas suponuoja, kad toks SBT nėra reguliuojamas BDAR. Tai patvirtina ir BDAR straipsnis, kuriame nurodoma, kad „<<Jeigu dėl tikslų, kuriais duomenų valdytojas tvarko asmens duomenis, duomenų valdytojui nebūtina ar nebėra būtina nustatyti duomenų subjekto tapatybės, duomenų valdytojas nėra įpareigojamas laikyti, gauti ar tvarkyti papildomą informaciją duomenų subjekto tapatybei nustatyti vien tam, kam būtų laikomasi šio reglamento“>>“⁵².

Antra rūšis - **SBT, kuri atskleidžia arba tvirtina privačią informaciją apie asmenį**. Kai informacija yra tvirtinama, dažniausiai tai suponuoja, kad SBT leidėjas, kaip subjektas, jau yra susijęs su BDAR teisės reguliavimu. Asmens registracija tam tikroje oficialioje sistemoje faktiškai reikalauja, kad asmens duomenys būtų tvarkomi pagal numatytas teisės normas.

⁴⁹ E. Glen Weyl, Puja Ohlhaber, Vitalik Buterin, *op. cit.* 7, 3 p.

⁵⁰ Reglamentas (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo

⁵¹ *Ibid.*

⁵² Reglamentas (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo 11(1) str.

Pavyzdžiui, šiai dienai keitykla Binance⁵³ leidžia SBT pavadinimu „Binance boud tokens“⁵⁴, kurie oficialiai patvirtina, kad vartotojas turi KYC (pažink savo klientą)⁵⁵. Tai reiškia, kad asmuo yra save autentifikavęs tos keityklos duomenų bazėje. Šioje vietoje SBT išlieka anonimiškas, bet tik dėl to, kad keitykla turi informaciją, kurią tvarko pagal duomenų apsaugos normas ir yra gavusi vartotojo akceptą, suteikiantį jam teisę leisti tokį SBT. Šis procesas yra vertinamas teigiamai teisės prasme. Priešingai gali būti vertinama tuomet, kai SBT yra suteikiamas nelicencijuoto asmens, nevykdančios savo veiklos praktikos duomenų apsaugos apimtyje arba kito privataus asmens. Tokiais atvejais galima susidurti su problematika, sietina su duomenų viešumo ir patikimumo, duomenų valdymo ir akcepto sąlygomis.

Oferta ir akceptas

SBT yra novatoriškas duomenų rinkimo ir tvarkymo įrankis, visgi įrašant asmeninę informaciją į SBT, kaip antai reputaciją, atsiranda potenciali rizika trečio asmens įsikišimui į žmogaus socialinį ir skaitmeninį bendravimą. Dėl ko kyla klausimas: ar/ir kokiomis sąlygomis SBT išdavimas yra teisėtas? BDAR numato, kad duomenų tvarkymas yra teisėtas tik tuo atveju, jeigu: „<< duomenų subjektas davė sutikimą, kad jo asmens duomenys būtų tvarkomi vienu ar keliais konkrečiais tikslais.>>“⁵⁶. Taigi asmeninis sutikimas yra neatsiejamai svarbus bet kurių asmens duomenų tvarkymui. Tačiau SBT, kaip skaitmeninės tapatybės išraiška, ne visada gali reikalauti akcepto, dėl ko gali būti sudėtinga terpė, užtikrinanti asmenų teises ir laisves.

Kaip buvo minėta aukščiau, SBT priėmimas yra unikali procedūra. Skirtinga nuo įprastos akcepto ir ofertos sąvokų, kurios yra būdingos sutarčių teisei, SBT suteikimo procesas ne visada reikalauja gavėjo sutikimo⁵⁷. Taigi teoriškai, jeigu SBT yra naudojami kaip įrodymai tam tikrų kompetencijų ar įgūdžių atžvilgiu, jie turėtų būti išduodami tik tuomet, kai asmuo faktiškai sutinka priimti informaciją ir ja viešai dalintis. Tačiau praktiškai gali atsirasti atvejų, kai SBT suteikimas yra automatinis. Viskas priklauso nuo to, kaip yra sukonstruotas SBT mechanizmas.

Rania El-Gazzar pažymi, kad vadovaujantis BDAR teisės normomis, netgi tuomet kai informacija yra anonimiška, asmuo privalo išreikšti valią, jog sutinka su tokios informacijos sklaida⁵⁸. Tai suponuoja, kad SBT kodas privalo turėti akcepto sąlygą norint jį pripažinti teisėtu kriptu įrankiu.

Tuo tarpu Karen Stendal atkreipia dėmesį, kad asmens tapatybės apsauga yra vertybė, kurią reikia ginti griežtomis priemonėmis ir/ar būdais. Įrankiai, kuriais galima šias vertybes pažeisti, turi būti eliminuoti dar prieš veiksmą⁵⁹. Straipsnio autoriaus nuomone, analizuojamoje situacijoje tai gali reikšti tai, kad jei preziumuojama, jog yra galimybė, kad SBT savo konceptu gali būti

⁵³ Internetinė svetainė: <https://www.binance.com>

⁵⁴ *Ibid.*

⁵⁵ *Know your customer*

⁵⁶ Reglamentas (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo

⁵⁷ E. Glen Weyl, Puja Ohlhaber, Vitalik Buterin, *op. cit.* 7, 3 p.

⁵⁸ Rania El-Gazzar, „Examining How GDPR challenges emerging technologies“, *Jurnal of information policy* (2020) 239 p. prieiga: <https://scholarlypublishingcollective.org/psup/information-policy/article/doi/10.5325/jinfopoli.10.2020.0237/314451/Examining-How-GDPR-Challenges-Emerging>

⁵⁹ *Ibid.*

naudojamas siekiu neigiamai paveikti asmens reputaciją ar duomenis, būtina įvesti griežtą reguliavimą ir kontrolę šiam ar panašiam žetonui jau dabar. Tokiu atveju, SBT išdavėjas privalėtų būti teisėtai autoriziuotas ir atsakingas už teisingą informacijos naudojimą subjektais, bei užtikrinti, kad kiekvienas SBT išdavimas atitiktų visus BDAR reikalavimus, įskaitant asmens sutikimą.

Taigi reziumuojant, SBT išdavimo procesas turi būti atliktas atsakingai ir etiškai, laikantis BDAR principų. SBT, kurie gali turėti įtakos asmens socialinei reputacijai, turi būti išduodami tik su aiškiu asmens sutikimu. Kas reiškia, kad SBT išdavėjas turi būti licencijuotas subjektas. Tokiu būdu SBT taps ne tik inovatyviu, bet ir etišku įrankiu krypto erdvėje, kuris ne tik saugo ir vertina asmenų privatumą, bet ir vykdo šias funkcijas visuomenės priimtomis normomis.

Privatumas vs. Viešumas

BDAR nurodoma, kad: “<< Duomenų subjektai turi teisę gauti prieigą prie savo duomenų, juos ištrinti, taisyti ir apriboti jų tvarkymą⁶⁰>>”. Būtent čia reikia prisiminti, jog SBT yra talpinamas blokų grandinėje. Pastaroji technologija pati iš savęs yra vieša vieta, kas reiškia, kad bet kokia informacija, patalpinta Blokų grandinėje, lieka ten amžiams. Taip yra todėl, kad blokų grandinė yra projektuota taip, kad užtikrintų duomenų nekintamumą⁶¹. Čia duomenys yra paskirstomi tarp daugybės skirtingų vartotojų ar vadinamųjų „mazgų“ visame tinkle. Kiekvienas iš jų saugo grandinės kopiją, kas užtikrina, kad net vienam vartotojui ar „mazgui“ dingus, sugedus, duomenys išlieka saugūs ir **nepakitę** kituose blokuose⁶². Tai praktiškai suponuoja, kad SBT kodas pats savaime panaikina vartotojo teisę ištrinti informaciją. Taigi BDAR suteikta teisė asmeniui kontroliuoti savo duomenų viešinimą, t. y. galimybė ištrinti neaktualią informaciją yra paneigiama.

Visgi, čia SBT kūrėjai vadinamajame „White paper“ nurodo, kad nors SBT informacija yra vieša, ji taip pat gali būti sukonfigūruota taip, kad tam tikra informacija būtų prieinama tik leidimus turintiems asmenims⁶³. Tai reiškia, kad SBT gali turėti saugumo (privatumo) filtrus arba prieigos teisių nustatymą, kuris leidžia kontroliuoti, kokia informacija yra viešai prieinama ir kokia ne. Ši (orientuota į ateitį) SBT savybė išlaiko viešumą kaip pagrindinį *blokų grandinės* technologijos bruožą, kad informacija galėtų būti patikrinama, bet tuo pačiu leidžia žetonų savininkams paslėpti tam tikrus duomenis, kurių jie nenori viešinti arba juos užkoduoti kaip faktą be turinio. Visgi toks nustatymas yra sudėtingas procesas, nes reikia užtikrinti, kad privatumo nustatymai nekliudytų SBT patikimumui ir skaidrumui⁶⁴. Dar daugiau, reikalingas subjektas, kuris būtų faktiškai atsakingas už duomenų sklaidą ir apsaugą. Kas, autoriaus nuomone, reikalauja, kad subjektas, išduodantis ir konfigūruojantis SBT, turėtų licenciją, pagrįstą BDAR

⁶⁰ Reglamentas (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo 11(1) str.

⁶¹ Pascal Bine, Elizabeth Robertson, Simon Toms, Sidne Koenigsberg ir kt. „Regulatory Approaches to Non Fungible Tokens in the EU and UK“, Skadden, 2021 m. liepos 15 d. 4. Prieiga per: <https://www.skadden.com/en/insights/publications/2021/06/regulatory-approaches-to-nonfungible-tokens>

⁶² Pascal Bine, Elizabeth Robertson, Simon Toms, Sidne Koenigsberg ir kt. *Supra* note 59

⁶³ E. Glen Weyl, Puja Ohlhaber, Vitalik Buterin, „SBT white paper“. Prieiga per: [http://sunblockterminal.com/assets/files/sbt_whitepaper\(en\).pdf](http://sunblockterminal.com/assets/files/sbt_whitepaper(en).pdf)

⁶⁴ Rania El-Gazzar, „Examining How GDPR challenges emerging technologies“, *supra* note 56

duomenų tvarkymo ir saugojimo taisyklėmis. Kitu atveju, vartotojas turi suprasti, kad nesant subjektui, į kurį būtų galima nukreipti žalos atlyginimą, teisės gynybos mechanizmas neveikia netinkamo turinio SBT, t. y. nėra galimybės panaudoti regresinį mechanizmą prieš teisę į privatumą pažeidusį subjektą.

Taigi reziumuojant, SBT, kaip duomenų nešėjai, privalo užtikrinti, kad asmeniniai duomenys būtų saugomi ir tvarkomi saugiai, užkertant kelią neautorizuotai ar neteisėtai prieigai. Tai reiškia, kad SBT sistemos turi būti projektuojamos ir valdomos taip, kad būtų garantuojama aukšto lygio duomenų apsauga. Dar daugiau, turi būti nustatytas atsakingas asmuo už tokių duomenų neteisėtą ar netinkamą sklaidą.

IŠVADOS

1. SBT yra kripto žetonas, kuris nuo kitų iki šiol sukurtų žetonų skiriasi tuo, kad yra neperleidžiamas, neturi akivaizdžios turtinės vertės išraiškos ir atskleidžia vartotojo asmenines savybes blokų grandinės technologijos pagalba.
2. SBT nėra tiesiogiai priskirtinas kripto turto kategorijai, įtvirtintai MiCA reglamente. Tai susiję su SBT neperleidžiamumo ir materialinės vertės neturėjimo savybėmis. Visgi egzistuoja galimybė SBT vertinti kripto turto kontekste, kai SBT įgauna materialinės privilegijos bruožų ir yra perleidžiama ne į kitą vartotojo piniginę, o pati pinigine tampa sandorio objektu.
3. SBT sąsaja su pinigų plovimo prevencijos įstatymais yra dviprasmiška. Nors SBT gali įsiterpti į finansinės veiklos kontekstą ir potencialiai būti įtraukta į pinigų plovimo prevencijos įstatymo taikymo sritį, visgi jie nėra tiesioginis finansinių operacijų objektas, o jų neperleidžiamumas komplikuoja įstatymo taikymą.
4. SBT yra glaudžiai susieti su asmeniniais duomenimis, nes jie gali atspindėti asmenų reputaciją, įgūdžius, kompetencijas ir kitas asmenines savybes. Tuo tarpu pagal BDAR asmeniniai duomenys yra bet kokia informacija, susijusi su identifikuojamu arba galimu identifikuoti fiziniu asmeniu. Taigi, jei SBT sudarymo procese yra tvarkomi ir saugomi asmeniniai duomenys, šis procesas turi atitikti BDAR nustatytus reikalavimus.
5. Oferos ir akcepto procesas, būdingas sandoriams, reikalauja, kad abi sandorio šalys, siūlantis ir priimantis pasiūlymą, turėtų aiškumą dėl to, kokią informaciją jie dalijasi per SBT. Dėl ko SBT gali sukelti BDAR nustatytų sutikimo principų pažeidimus, jei asmenys nėra aiškiai informuoti arba nesuteikia sutikimo duomenų tvarkymui. Tokiu atveju manytina, kad SBT pažeidžia senai nusistovėjusias sutarčių teisės pamatines normas.
6. Kai Sielos žetonai yra naudojami būdu, kuris apima asmeninių duomenų tvarkymą, tai SBT platformos ir projektai privalo laikytis BDAR nustatytų reikalavimų. Tai reiškia, kad SBT kūrėjai ir operatoriai turi įgyvendinti atitinkamus duomenų apsaugos principus ir praktikas, siekiant užtikrinti, kad SBT naudojimas nekeltų grėsmės asmenų duomenų privatumui.

ŠALTINIŲ SĄRAŠAS

Specialioji literatūra

1. Rania El-Gazzar, „Examining How GDPR challenges emerging technologies“, *Journal of information policy* (2020), p. 239.
2. Pascal Bine, Elizabeth Robertson, Simon Toms, Sidne Koenigsberg ir kt. „Regulatory Approaches to Non Fungible Tokens in the EU and UK“, *Skadden*, 2021 m. liepos 15 d. 4.
3. Isac Ofoeda, „Anti-money laundering regulation and financial inclusion: empirical evidence across the globe“, *Journal of financial regulation and compliance*, ISSN: 1358-1988, 2022, may.
4. Muhammad Saleem Korejo, „The concepts of money laundering: a quest for legal definition“, *Journal of money laundering control*, ISSN 1368-5201, 2021 august, p. 730.
5. DirkAzetsche, Fillipo Annunziata, „The Markets in crypto-assets regulation (MICA) and the EU digital finance strategy“, *Capital market law journal*, Volume 16, issue 2, april 2021, p. 203-225.
6. Hague conference of private international, „LAW, Proposal for Joint work: HCCH-UNIDROIT“, No of January 2023 p. 5.

Teisės aktai

7. Europos Sąjungos reglamentas dėl krypto turto rinkų, kuriuo iš dalies keičiama Direktyva (ES) 2019/1973 3(2),
8. Europos Parlamento ir Tarybos Direktyva (ES) 2015/849 2015 m. gegužės 20 d. dėl finansų sistemos naudojimo pinigų plovimui ar teroristų finansavimui prevencijos, kuria iš dalies keičiamas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 648/2012 ir panaikinama Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2005/60/EB bei Komisijos direktyva 2006/70/EB
9. Europos Parlamento ir Tarybos Reglamentas (ES) 2016/679 2016 m. balandžio 27 d. dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas)
10. Lietuvos Respublikos pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos įstatymas. Lietuvos Respublikos seimas., Nr VIII-275, Lietuvos Aidas, 1997 m. liepos 24, Nr. 140 e-TAR, žiūrėta 2024 m. sausio 2 d.,
11. Lietuvos Respublikos Konkurencijos įstatymas (Žin. 1999, Nr. 30-856).
12. Lietuvos Respublikos kelių transporto kodeksas (Žin., 1996, Nr. 119-2772).

Internetiniai šaltiniai

13. Reese, M. “*What are Soulbound Tokens? Building Block for Web3 Decentralized society*”, Decrypt. (2022). Prieiga per: decrypt.co/resources/what-are-soulbound-tokens-sbt-explained.
14. “*Vitalik Proposes Soulbound Tokens as Web3 Credentials of the Future.*” (2022) Yahoo Finance. Prieiga per: finance.yahoo.com/news/vitalik-proposes-soulbound-tokens-web3-042916720.html.
15. E. Glen Weyl, Puja Ohlhaber, Vitalik Buterin, “*Decentralized Society: Finding Web3’s Soul*”, 2022 May, White paper PDF, https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4105763
16. Curry, Rachel. “*Ethereum’s Vitalik Buterin Pushes Soulbound Tokens*”, Market Realist. Paskelbta 2022 m. gegužės 26 d. Prieiga per: marketrealist.com.
17. “*Vitalik Proposes Soulbound Tokens as Web3 Credentials of the Future*”, (2022) Yahoo Finance. Prieiga per: finance.yahoo.com/news/vitalik-proposes-soulbound-tokens-web3-042916720.html.
18. Levin, Jason. (2022) “*Vitalik Proposes Soulbound Tokens as Web3 Credentials of the Future*”. The Defiant. Prieiga per: thedefiant.io/vitalik-proposes-soulbound-tokens-web3-credentials.
19. Spectra finance, “*How SBTs can unlock financial reputation*” 2022,10 <<https://www.law360.com/articles/595081/disruptive-innovation-demands-delicate-regulation>>.

SUMMARY

SOULBOUND TOKENS: NEW CHALLENGES IN THE LEGAL REGULATION OF CRYPTO RELATIONS

The article examines the content and legal characterization of Soulbound Tokens (SBT), which is completely new and potentially outside the definition of "crypto-asset" in the European Union Regulation on Crypto-asset Markets amending Directive (EU) 2019/1973 (MiCA). The research focuses on the unique properties of the SBT tokens such as non-transferability and non-asset value, which will potentially pose new challenges to the existing legal regulation related to the European Union (MiCA), money laundering prevention and data protection legislation.

The first part of the article reveals the technological operating principles and main features of the term SBT. The relationship between the SBT and the concept of crypto-assets established in the MiCA regulation is analysed. By means of logical analysis, the coincidence of both terms is assessed. The revealed existing problems are related to the features of non-transferability and value of SBT. Also, this part analyses the possibility to regard SBT as an object of the Law on the Prevention of Money Laundering and Financing of Terrorism. The problem highlighted is related to the financial value and the conditions of execution of operations.

The second part of the article reveals the relationship between the SBT and the General Data Protection Regulation. There are two types of SBT related to the content of the presented data. Finally, an attempt is made to reveal the problematic nature of SBT as a technology representing personal data and its connection with personal data protection and the mandatory legal norms regulating it. Paying most attention to the requirements of the offer and acceptance, as well as the right to be informed about the processing of such data and the possibility of refusing such processing.

KEY WORDS

Soulbound token, SBT, cryptocurrency, crypto-asset, Blockchain technology, MICA, Anti-Money Laundering Prevention, EDPD, data protection, asset valuation.